

DOI

УДК 930(477)Телячий «1970-2025»

Олександр Реєнт (м. Київ)

доктор історичних наук, професор

член-кореспондент НАН України,

заступник директора Інституту історії України НАН України

E-mail: Reent.O.P.@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5141-7445>**Олександр Завальнюк** (м. Кам'янець-Подільський)

доктор історичних наук, професор завідувач кафедри історії України

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

E-mail: olexandr_zavaliuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1778-9736>**Віктор Прокопчук** (м. Дунаївці)

доктор історичних наук, професор Кам'янець-Подільського

національного університету імені Івана Огієнка

E-mail: victam@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-4624-381X>

Трагічно обірване життя: сторінки життєпису відомого українського історика, ректора і громадського діяча Юрія Телячого (1970-2025)

У статті досліджуються основні складові біографії доктора історичних наук, професора, академіка Української академії історичних наук, президента Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, голови Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслуженого працівника культури України, лауреата низки краєзнавчих премій Юрія Васильович Телячого, який трагічно загинув у січні 2025 року.

Метою нарису є висвітлення процесу становлення та розвиток особистості педагога і вченого, встановлення його досягнень у науково-педагогічній, управлінській діяльності у вишах та сфері державного управління вищою школою, а також краєзнавчому житті сучасної України.

Для цього автори застосували проблемно-хронологічний та конкретно-історичний підходи, властиві для біографістики, які забезпечують донесення сучасникам і майбутнім поколінням українців історичної пам'яті про одного з яскравих представників сучасної національної науки, краєзнавства та вищої освіти, її керівного корпусу. Ними використано широко вживані в історичній науці методи об'єктивності, історизму, системності, цілісності, причинно-наслідкового зв'язку, описовості.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше представлено життєвий і професійний шлях добре відомої людини середнього віку, яка нещодавно трагічно загинула, звернено увагу на аспекти, які ще не були предметом спеціального біографічного дослідження.

Встановлено, що формування особистості Ю.В.Телячого, його активна педагогічна, науково-педагогічна, освітньо-управлінська та громадська діяльність охопила 4 хронологічно умотивованих періоди, кожний з яких наповнений конкретним змістом, залежно від його характеру та завдань, які вирішувалися в професійному середовищі.

У висновках стверджується, що життєвий і професійний шлях Ю.В. Телячого, сповнений його найкращих гуманних характеристик, високих наукових, освітніх, управлінських досягнень, які продемонстрували його найкращі особистісні, професійні, наукові, людські та лідерські якості, став яскравим прикладом вірного служіння Батьківщині, науці та освіті. Він пишався успіхами колективів і підрозділів, які очолював. Його наукова школа, науковий спадок, підготовлені вчені, а також атестація молодих докторів наук і докторів філософії нині реалізуються в багатьох важливих для країни справах. Як голова обласної організації НСКУ доклав великих зусиль для росту чисельності її членів, посилення активності президії, міських і районних осередків, проведення всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференцій, згуртував досвідчених і перспективних краєзнавців. Завжди підтримував висунення найбільш активних членів організації та ювілярів на заслужені нагороди як обласні, так і всеукраїнські.

Ключові слова: Юрій Телячий, історик, краєзнавець, державний службовець, проректор, ректор/президент вишу, волонтер, керівник обласної організації НСКУ.

Oleksandr Reient (Kyiv)

Doctor of Historical Sciences, Professor
Corresponding Member of the National Academy
of Sciences of Ukraine,
Deputy Director of the Institute of Ukrainian History,
NAS of Ukraine
E-mail: Reent.O.P.@nas.gov.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5141-7445>

Oleksandr Zavalniuk (Kamianets-Podilskyi, Ukraine)

Doctor of Historical Sciences, Professor
Head of the Department of Ukrainian History Kamianets-Podilskyi
Ivan Ohienko National University
E-mail: olexandr_zavalniuk@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1778-9736>

Viktor Prokopchuk (Dunavtsi, Ukraine)

Doctor of Historical Sciences, Professor
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
E-mail: victam@i.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-4624-381X>

A tragically cut short life: pages from the biography of the renowned ukrainian historian, rector, and public figure Yurii Teliachyi (1970–2025)

The article explores the key components of the biography of Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the Ukrainian Academy of Historical Sciences, President of the Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute, Head of the Khmelnytskyi Regional Branch of the National Union of Local Lore Experts of Ukraine, Honored Cultural Worker of Ukraine, and laureate of numerous local history awards, Yurii Vasyliovych Teliachyi.

The aim of this sketch is to shed light on the formation and development of the personality of the educator and scholar, to highlight his achievements in scientific-pedagogical and leadership roles in higher education institutions, as well as in the sphere of state administration of higher education and the local history movement in contemporary Ukraine.

To achieve this, the authors employed problem-chronological and concrete-historical approaches, characteristic of biographical studies, which ensure the transmission of historical memory to present and future generations of Ukrainians about one of the brightest representatives of modern national scholarship, local history, and higher education, as well as its leadership.

They utilized widely recognized methods in historical science, such as objectivity, historicism, systematicity, integrity, cause-and-effect analysis, and descriptiveness.

The scholarly novelty of the work lies in the fact that, for the first time, it presents a comprehensive account of the life and professional journey of a well-known middle-aged figure who recently met a tragic end, drawing attention to aspects that had not previously been the subject of specialized biographical research.

It has been established that the formation of Y.V. Teliachyi's personality and his active pedagogical, scientific-pedagogical, educational-administrative, and public activities spanned four chronologically motivated periods, each filled with specific content depending on his character and the tasks he addressed in his professional environment.

The conclusions affirm that the life and professional path of Y.V. Teliachyi was marked by his finest humane qualities, high scientific, educational, and managerial achievements, which demonstrated his best personal, professional, scholarly, human, and leadership traits. He became a shining example of devoted service to his homeland and education.

He took pride in the successes of the teams and departments he led.

His scientific school, scholarly legacy, trained scholars, and the certification of young doctors of sciences and Ph.D. candidates are now being realized in many important endeavors for the country.

As head of the regional branch of the National Union of Local Lore Experts of Ukraine, he made significant efforts to increase its membership, strengthen the activity of its presidium, urban and district branches, and organize large-scale all-Ukrainian and regional scientific-practical conferences, uniting experienced and promising local historians.

He always supported the nomination of the most active members of the organization and jubilarians for well-deserved awards, both regional and national.

Key words: *Yurii Teliachyi, historian, local lore expert, civil servant, vice-rector, rector/president of a higher education institution, volunteer, head of the regional branch of the National Union of Local Lore Experts of Ukraine.*

Українська історична наука багата на талановитих вчених старшої і середньої генерації, які наполегливо і плідно трудяться над творенням нових знань, збагачують її своїми унікальними працями, науковими школами. Їхні біографії зафіксували для наступних поколінь українців цікавий процес формування цих особистостей, сходження до висот сучасної історичної думки. Попри вік, чимало з них є флагманами для наукової спільноти, прикладом самовідданого служіння справі, обраній на все життя. Однак у житті окремих науковців іноді трапляються фатальні події, які вимушено корегують життя і діяльність, а іноді й підводять під ними останню риску, викликаючи в спільноті тривалий душевний біль і усвідомлення передчасної втрати.

Так сталося, зокрема, з перспективним українським вченим-істориком, доктором історичних наук, професором, академіком Української академії історичних наук, ректором/президентом Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, головою Хмельницької обласної

організації Національної спілки краєзнавців України, заслуженим працівником культури України, лауреатом низки краєзнавчих премій Юрієм Васильовичем Телячим, який 16 січня 2025 р. загинув у дорожньо-транспортній пригоді на шляху Вінниця-Хмельницький. Дізнавшись про цю жахливу подію, керівництво НСКУ відгукнулося резонансною щемливою статтею «Світло Його душі з нами назавжди (Юрій Васильович Телячий)», в якій сповістило краєзнавчу спільноту про непоправну втрату, наголосило на великих заслугах ученого-краєзнавця, щирості його душі, теплоті унікального людинолюбного серця, а також шляхетному уособленні високої людяності, доброти та готовності завжди допомагати людям¹.

Цій шанованій, непересічній, авторитетній особистості, яка досягла великих здобутків у професійній, управлінській і громадській сферах діяльності на обласному і всеукраїнському рівнях, у різний час присвячено чимало довідково-інформаційних матеріалів² і наукових

¹ Реєнт О., Маньковська Р., Бажан О., Архипова С. Світло Його душі з нами назавжди (Юрій Васильович Телячий) // Краєзнавство: науковий журнал. 2025. №1. С.232.

² Даниленко В.М. Телячий Юрій Васильович // Кам'янець-Подільський державний університет в особах / За заг. ред. О.М.Завальнюка. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2025. С.840-847; Його ж. Телячий Юрій Васильович // Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія в особах / за ред. М.М.Дарманського. Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2006. Т.І. С.295-305; Прокопчук В.С. Телячий Юрій Васильович Дунаєвччина в іменах: біобібліографічний довідник. Дунаївці, 2006. Вип. І. С. 40-41; Юрій Васильович Телячий // Україна наприкінці ХІХ ст. – у 30-х рр. ХХ ст. (наукова школа): Біобібліографічний покажчик / уклад.: І.М.Конет, О.Б.Комарницький та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І.Огієнка, 2009. С.97-105; Завальнюк О.М., Прокопчук В.С. Юрій Телячий: на злеті творчості / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. С. 3–12; Вони ж. Юрій Телячий: учений-історик, педагог, краєзнавець / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2015. С. 3-23; Шоробура І. Телячий Юрій Васильович Енциклопедія освіти Хмельниччини / керівник Берега В.Є. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. С. 374; Завальнюк О.М., Прокопчук В.С. На службі українській освіті, науці й історичному краєзнавству Юрій Телячий – український історик, освітянин-управлінець, громадський діяч: біобібліографічний покажчик. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2020. С. 4-33; Телячий Юрій Васильович // На службі української науки і краєзнавства: біобібліографічний довідник членів Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців / упоряд.: Баженов Л.В., Прокопчук В.С., Телячий Ю.В. Хмельницький, 2023. Вип. І. С. 213-215; Завальнюк О.М., Прокопчук В.С. Академік Ю. В. Телячий (1970-2025): життєвий та професійний шлях українського вченого-патріота, освітнього і громадського діяча // Професор Юрій Телячий: на злеті творчості: Біобібліографічний покажчик / упоряд. О.М.Завальнюк, В.С.Прокопчук. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2025. С.3-28; Телячий Юрій Васильович // Почесні краєзнавці Хмельниччини / упоряд.: В.Р.Адамський, В.С.Прокопчук. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. С.157–164 та ін.

розвідок³, які дають змогу сучасникам збагнути її багатий особистісний ресурс, його поступову реалізацію і серйозні наукові досягнення. Щоправда, останній період біографії вченого практично не з'ясовано, що має свої об'єктивні пояснення. Тож, враховуючи зазначену обставину, автори пропонованого нарису охопили усі основні періоди становлення, педагогічної роботи, керівної, науково-педагогічної і громадської діяльності Ю.В. Телячого, враховуючи і завершальний.

Період становлення особистості та педагогічної роботи (1970–2000)

Юрій Васильович народився 15 червня 1970 р. у с. Лисець Дунаєвського району Хмельницької області, у сім'ї Василя Івановича, агронома-садівника, та Надії Степанівни, бібліотекаря. Крім батьків, активну участь у його вихованні брали

дідусь Степан Семенович Григор'єв і бабуся Ганна Олексіївна Мاستикаш (Конопельнюк), з материнського родоvodu.

Від батьків, земляків, а вже пізніше від учителів та з місцевого народного музею потрохи дізнавався про понад 500-літню історію та легенди рідного села. З 5-го класу здобував історичні знання під керівництвом директора школи і вночас учителя історії Г. В. Медведюка. У шкільні роки зблизився з місцевим краєзнавцем Г. І. Мурашком, який володів феноменальною пам'яттю і знав, здається, все про земляків, із деталями розповідав про сотні подій з сільської минувшини⁴.

1985 року юнак на відмінно закінчив восьмий клас і став навчатися на шкільному відділенні Хмельницького педагогічного училища, де набував професії учителя початкової школи. Захоплювався особистістю, високим рівнем педагогічної майстерності директора закладу Михайла Павловича Мельника, багатьох його колег. Після завершення навчання служив у збройних силах. Потім здійснилася його велика мрія і він став студентом історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педінституту⁵.

Випускник педучилища потрапив у зовсім відмінні від попередніх умови фахової підготовки. Політичні процеси й становлення незалежної держави в Україні початку 1990-х років наклали відбиток на все студентство. Молоде покоління намагалося розібратися в непростих питаннях, робило перегляд того «фундаментального», що не так давно школа давала їм як незаперечну істину. Скільки ілюзій тоді розвіялось! А скільки було непорозумінь і відмов від ідейних кліше! Започатковувалася нова глава української вищої школи, історичної освіти і науки. Непросто пройшов крізь ці випробування і Юрій

³ Завальнюк О.М., Прокопчук В.С. Юрій Васильович Телячий // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. праць / відп. редактор О.М.Завальнюк. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2010. Т. 14. С. 319-326; Прокопчук В.С. Юрій Телячий: горизонти життя й діяльності // Матеріали І міжн. наук. іст.-краєзн. конференції «Місто Хмельницький в контексті історії України» / Редкол.: Баженов Л.В. (голова) та ін. Хмельницький, 2016. С. 415-420; Завальнюк О.М., Прокопчук В.С. Юрій Васильович Телячий: вчений, краєзнавець, освітній діяч (до 45-річчя від дня народження) // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. праць / відповід. редактор О.М.Завальнюк. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2015. С. 550-562; Завальнюк О.М. Подільські науковці й освітяни: звершення в ім'я незалежної України. Персональний вимір. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2016. С. 439-449; Завальнюк О., Прокопчук В. Юрій Телячий – випускник Хмельницького педучилища, відомий вчений, педагог, громадський діяч. Духовні витоки Поділля: Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія в історії краю (до 100-річчя заснування закладу): Матеріали ХІ всеукр. наук.-практ. конф. (м.Хмельницький, 20 трав. 2021 р.). Хмельницький: ХГПА, 2022. С. 155-171 та ін.

⁴ Юрій Телячий – український історик, освітянин-управлінець, громадський діяч: біобібліографічний показчик. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2020. С.6.

⁵ Кам'янець-Подільський державний університет в особах.. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2005. Т. 2. С. 840-841.

Телячий. Вчорашній комсомолец поступово позбувся ідеологічних стереотипів, вчився мислити самостійно, без підказок «керівних товаришів», виробляти власну думку щодо тих чи інших політичних подій, жити в умовах переходу до молодшої демократії. Цьому в значній мірі сприяв професорсько-викладацький склад, який перебував свій науковий світогляд і поступово відмовлявся мислити категоріями минулого⁶.

На факультеті більшість професорсько-викладацького колективу наполегливо працювала над переосмисленням вчорашнього тлумачення історії, відкидала раніш нав'язані історичній науці комуністичні підходи, необ'єктивність, класовий підхід тощо. Курс, на якому навчався Юрій Телячий, швидко відчув новації навчального процесу, з цікавістю засвоював раніш недоступні джерела, історичні постаті, використовували до того заборонені праці Михайла Грушевського та представників його наукової школи. Викладачі активно ділилися зі студентами своїми поглядами, думками, формуючи в них нове бачення історичного шляху українського народу, досить часто влаштовували наукові дискусії, які спонукали до вироблення власних оцінок явищам і подіям, особливо новітньої історії, які були найбільш сфальсифіковані офіційною історіографією. Усі наставники були неординарними особистостями, інтелектуалами, патріотами своєї справи, надзвичайно людяно, привітно і щиро ставилися до майбутніх фахівців, намагалися дати їм якомога більше ґрунтовних знань. Молодь залучали до реалізації різних громадських проєктів, суспільно-корисної праці, надання допомоги установам, які набували нової якості. Так, восени 1991 р., з ініціативи декана Л.В. Баженова, разом із друзями-однокурсниками Юрій допомагав архівістам Кам'янець-Подільського міського державного архіву в переміщенні матеріалів фондів до нового архівосховища, що було позитивно сприйнято майбутніми істориками. Саме тоді до його рук потрапили важкі зв'язки історичних, пожовклих від часу і зберігання документів, які, як йому здавалося, мали неповторний запах «живої історії», спричиняли певну загадковість, по особливому притягували і ніби

кликали до себе майбутніх дослідників. Спогади про свій перший дотик до задокументованої, але ще не пізнаної історії Подільського краю Юрій Телячий буде згадувати багато разів, вбачаючи у цьому певний символ своєї майбутньої, ще не окресленої науково-дослідної роботи. А вже наступного року йому випало супроводжувати групу зарубіжних вчених з Чернівців до Кам'янець-Подільського на історико-краєзнавчу конференцію «Духовні витоки Поділля: творці історії краю». Як слухач, він побував на пленарному і на деяких секційних засіданнях, що викликало усвідомлення власної причетності до чогось великого, наукового, загадкового, а також поваги до знаних доповідачів⁷.

Несподівано доля підкинула неочікуване професійне випробування – маючи незавершену вищу освіту, його запросили на вакантну посаду вчителя історії рідної Лисецької загальноосвітньої школи. Порадившись із батьками, наставниками і товаришами, прийняв рішення працювати, змінивши форму навчання на факультеті з денної на заочну. Молодий учитель історії, якому треба було ще скласти не одну екзаменаційну сесію і підсумувати професійну підготовку державними іспитами, змушений був поєднувати навчання і педагогічну діяльність. У школі його зустріли привітно, створили умови для роботи і навчання. 1996 року успішно витримав державну атестацію, захистив дипломну роботу і здобув повну вищу освіту, потрапивши до Книги пошани історичного факультету як один із найкращих випускників. Крім того, отримав рекомендацію вченої ради історичного факультету для вступу до аспірантури⁸.

Працюючи учителем, а з 1997 р. директором сільської школи, керував учнівським історико-краєзнавчим гуртком, який займався, зокрема, збором топонімів свого населеного пункту. Отримані результати спрямували на всеукраїнський шкільний топонімічний конкурс, за що Ю.В. Телячий отримав почесну відзнаку. Згодом у співавторстві з В.С. Прокопчуком опублікував окремим виданням історичний нарис «Лисець», який продемонстрував неабиякі вміння молодого дослідника опрацьовувати великий масив

⁶ Юрій Телячий – український історик, освітянин-управлінець, громадський діяч: біобібліографічний покажчик. С. 8–9.

⁷ Професор Юрій Телячий: на злеті творчості: біобібліографічний покажчик. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2025. С. 5.

⁸ Освіта, наука і культура на Поділлі: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2010. Т. 15. С. 320.

історичних джерел. Ще одне видання він присвятив місцевій церкві Різдва Богородиці, розкривши основні періоди її діяльності упродовж більш як чотирьох століть. Багато попрацював над тим, щоб у Лисецькій ЗОШ розмістився унікальний сільський історико-краєзнавчий музей, ініціював створення герба рідного села⁹.

Не поривав стосунків з рідним факультетом, під керівництвом професора М.Г. Кукурудзяка взявся за виконання дисертаційної роботи «Реформування загальноосвітньої школи в роки Української національно-демократичної революції: історичний аспект (1917–1920)». Після смерті наукового керівника його наступником став доцент О.М. Завальнюк. 1997 р. молодий науковець взяв участь у регіональній історико-краєзнавчій конференції «Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій», що стимулювало його до подальшої науково-дослідної роботи. Упродовж двох наступних років доповідав вже на 5 подібних форумах, які поступово додавали йому досвіду, пропонуючи для виступів на секціях свіжі теми, пов'язані з темою його дисертації. Поступово з'являлися його наукові статті, які базувалися на добротному архівному матеріалі. Саме дисертаційне дослідження він зумів успішно завершити і в листопаді 2000 року захистити в Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича¹⁰. Тоді ж у сім'ї Юрія і Оксани Телячих з'явився син Вадим.

Молодого кандидата історичних наук вабила науково-педагогічна діяльність, до якої відчув потяг дещо раніше. До того ж і його кілька однокурсників, незалежно один від одного, розпочали науково-педагогічну кар'єру в регіональних університетах, все більше заявляли про себе як майбутніх зрілих вчених і керівників підрозділів, чим створювали прецедент для «шкільних» кандидатів наук. У цій ситуації вирішальний крок щодо майбутнього Ю.В. Телячого зробив авторитетний вчений-педагог, щирий патріот, відомий регіональний діяч і ректор Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту Микола Миколайович Дарманський. Він намагався залучити до розвитку молодого вишу, який виріс

із нещодавнього педучилища, побільше здібних випускників-науковців, відданих педагогічній справі фахівців, які могли забезпечити йому успішний розвиток. За таких умов відбулася зустріч ректора і дипломованого вченого-історика, яка визначила долю останнього. Так Юрій Васильович став викладачем кафедри суспільних дисциплін цього вишу. У його активі на той час нараховувалося понад 20 наукових праць, з-поміж яких виділялися опубліковані окремими виданнями історичні нариси про рідне село та його церкву. Для 30-річного кандидата історичних наук, який невтомно працював у сільській школі і вдало поєднував освітньо-управлінську та наукову діяльність, цей показник був досить таки значним досягненням¹¹.

Перший Хмельницький період науково-педагогічної діяльності (2000-2016 рр.)

В інституті викладав історію України і дисципліни науково-управлінського циклу, що потребувало великої роботи над собою, поглиблення та примноження того навчального матеріалу, який засвоював у студентські роки та в аспірантурі. Його товариськість, щире поважання старших колег, прагнення до власного удосконалення, невтомна робота над собою в науково-методичній сфері, а ще – добросовісне виконання усіх покладених на нього обов'язків - незабаром зробили свою справу – про Юрія Васильовича заговорили як про талановитого, відповідального і добропорядного члена науково-педагогічного колективу, що мало неабияке значення для його майбутнього росту. Тож нікого не здивувало, що вже в березні 2001 р. він обійняв посаду завідувача новоствореної кафедри менеджменту освіти¹².

З метою вироблення концепції підготовки управлінських кадрів він вивчав і глибоко осмислював наявний досвід закладів вищої освіти Києва, Луганська, Харкова, дбав про розвиток матеріальної, кадрової й документальної бази спеціальності, що в підсумку дало можливість успішно пройти державні ліцензування (2001 р.) та акредитацію (2003 р.) нової спеціальності - «Управління навчальним закладом» за четвертим

⁹ Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Т. 2. С. 843-844.

¹⁰ Телячий Ю.В. Реформа української загальноосвітньої школи в роки національно-демократичної революції (1917-1920): історичний аспект: автореф. дис. ... канд. іст. наук / 07.00.01 – історія України; Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2000. 16 с.

¹¹ Юрій Телячий – український історик, освітянин-управлінець, громадський діяч: біобібліографічний покажчик. С. 15.

¹² Завальнюк О.М. Подільські науковці й освітяни: звершення в ім'я незалежної України. С. 441.

рівнем. Завідувач кафедри брав активну участь у науковому і громадському житті інституту: у межах своїх повноважень керував освітньою підготовкою фахівців в магістратурі, забезпечував підготовку магістерських робіт, підтримував діяльність вишівського наукового товариства, разом з колегами організував низку науково-практичних конференцій та семінарів, постійно дбав про видання різноманітних методичних рекомендацій, посібників, нарешті, увійшов до групи вчених при МОН України, які розробляли державні стандарти освіти зі спеціальності «Управління навчальним закладом».

Як науковець, ініціював перед керівництвом вишу низку науково-видавничих проєктів, таких як «Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія в особах» і «Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія: науково-педагогічні працівники», удостоєні відзнаки МОН України «Василь Сухомлинський». До написання нарисів про своїх колег, незабутніх наставників, вчений прилучився з величезним бажанням, ґрунтовно з'ясувавши їх життєвий і професійний шлях та взявши для себе корисні уроки¹³.

Добре знаючи ціну музейним експонатам, Юрій Васильович ще на початку 1990-х рр. зумів зберегти демонтовані експозиції радянської доби музею ХПУ, що раптом виявились нікому непотрібними. Як же раділо керівництво закладу, коли до радикально оновлюваного 2001 року музею інституту Ю.В. Телячий доставив з Лисця десятки цінних експонатів, які колишнє керівництво неофіційно передало йому на збереження. З ініціативи молодого колеги усі вони зайняли місце в музейних експозиціях. Попрацювавши з кількома фондами Держархіву Хмельницької області, він віднайшов ще чимало цікавих матеріалів, які збагатили музей історії вишу, що діє й нині¹⁴.

За підтримки ректора В.Є. Береки вчена рада інституту обрала Юрія Васильовича своїм ученим секретарем. Нові обов'язки освоїв швидко. Їхньою специфікою стали, з одного боку, маса паперотворчості, а з іншого – періодичні поїздки до МОН України, куди направлялися подання вишу щодо присвоєння учених звань науково-педагогічним працівникам. Загалом за час

секретарювання Ю.В. Телячого атестати доцента і професора отримали понад 100 його колег – усі відправлені до міністерства пакети документів, за якість яких відповідав доброзичливий і безвідмовний учений секретар, жодного разу не були повернуті вишу для доопрацювання. З великої кількості атестатів доцента один із них отримав і Юрій Васильович. Ця приємна подія сталася 2005-го року, напередодні вступу до докторантури Кам'янець-Подільського державного університету¹⁵.

2008 року інститутське керівництво запропонувало випускникові докторантури перейти на посаду проректора з науково-педагогічної роботи. Так започаткувалася нова сторінка вишівської біографії вченого – більш складна, напружена і відповідальна. 2009 року на посаду ректора вишу прийшла талановита жінка-педагогиня І.М. Шоробура. З нею в Ю.В. Телячого склалися дружні й ділові відносини. Під жіночим началом працювати довелося ще більше. Відповідально виконував усі доручення. Сприяв зміні статусу вишу на гуманітарно-педагогічну академію. Вникав в усі без винятку питання, що стосувалися його компетенції. Увійшов до складу вченої ради, очолив науково-методичну раду, став заступником голови методичного об'єднання вищих педагогічних навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації західного регіону України. Тісно співпрацював з проректорами: В.Р. Адамським, О.П. Біницькою, О.М. Галусом, Л.А. Машкіною, В.І. Слюзко, деканами: Л. С. Пісоцькою, О.С. Поліщуком, І.П. Ящук, головою профспілки Л. В. Зданевич, завідувачами кафедр, відділів, керівниками методичних служб, бібліотеки та студентським загалом. За час роботи на посаді проректора спільно з керівництвом, колегами-викладачами всебічно сприяв якісним змінам в організації освітнього процесу, проведенні методичної та організаційної роботи. Безперечною його заслугою є сприяння відкриттю в академії нових спеціальностей із різних напрямів підготовки, успішне проходження ліцензування та акредитації низки спеціальностей і закладу загалом¹⁶.

Вимагаючи від колег активної науково-методичної роботи, підготовки підручників і навчальних посібників, сам показував приклад

¹³ Професор Юрій Телячий: на злеті творчості: біобібліографічний покажчик. С. 9.

¹⁴ Там само.

¹⁵ Там само. С. 9–10.

¹⁶ Юрій Телячий – український історик, освітянин-управлінець, громадський діяч: біобібліографічний покажчик. С.18-19.

того, як слід примножувати напрацювання колективу. 2015 року з грифом Міністерства освіти і науки України вийшов друком його унікальний навчальний посібник «Українська художня книга 1917–1920 рр.», у якому представив різноманітні аспекти цього виду літератури, визначив місце книговидавничого руху в загальному контексті національно-культурного відродження, показав державну підтримку вітчизняному книговидавництву в часи Центральної Ради, гетьманату П. Скоропадського і Директорії УНР, проаналізував результати роботи різних видавничих структур, здобутки творчої інтелігенції в справі друку та популяризації української художньої книги, вперше найбільш повно узагальнив та систематизував бібліографію українських художніх видань, які з'явилися в 1917–1920 рр. в Україні та за кордоном. За великі досягнення в науково-педагогічній діяльності і підготовку молодих вчених-педагогів колегія МОН України присвоїла Ю.В.Телячому звання професора кафедри суспільних дисциплін, що відкрило нові горизонти роботи в рідному виші¹⁷.

Теоретичними і практичними здобутками, різними міркуваннями вчений охоче ділився з колегами-істориками, педагогами. Він був постійним учасником багатьох регіональних, всеукраїнських, міжнародних історико-краєзнавчих конференцій, міжнародних конгресів з історичної та педагогічної проблематики. Упродовж 2000–2016 рр. Ю.В. Телячий разом із колегами по роботі, керівництвом управління освіти Хмельницького міськвиконкому, обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти значно активізували процес магістерської підготовки керівників навчальних закладів міста Хмельницького та регіону загалом. Значна кількість директорів шкіл і завідуючих дитячих садків підвищила свій професійний, фаховий рівень у магістратурі закладу. Щорічно освітній простір регіону поповнювали понад 50 кваліфікованих магістрів-управлінців. Про цей досвід він доповідав під час круглого столу «Актуальні проблеми управління навчальними закладами, теорія і практика» (квітень 2003 р.), Всеукраїнської науково-практичної

конференції «Становлення нової парадигми управління навчальним закладом в умовах модернізації освіти» (травень 2005 р.) та інших заходів, проведення яких сам же й ініціював¹⁸.

Керівну роботу вчений вдало поєднував з науково-дослідною та організаційною. Зокрема, був співорганізатором науково-практичних конференцій, круглих столів і семінарів за участі наукової, педагогічної громадськості України, Хмельниччини. Результативно співпрацював з керівниками галузевих інститутів Національної академії педагогічних наук України, сприяв проведенню на базі свого вишу виїзних засідань наукових інститутів НАПН України, очолював регіональну лабораторію професійної ступеневої підготовки педагогів початкової ланки освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Неодноразово очолював журі обласного етапу Всеукраїнського молодіжного конкурсу «Новітній інтелект України», багато років поспіль входив до складу журі, був заступником голови журі фінальних Всеукраїнських турнірів юних істориків, членом журі Всеукраїнських студентських історичних турнірів¹⁹.

2009 року став членом Національної спілки краєзнавців України, обійняв посаду заступника голови Хмельницької обласної організації НСКУ, набув членства в Центрі дослідження історії Поділля Інституту історії НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. З його легкої руки відновилися щорічні науково-практичні конференції «Духовні витоки Поділля», які проводяться і нині під егідою Хмельницьких міської і обласної організацій НСК України на базі ХГПА. Цей унікальний форум збирав десятки авторитетних вчених і краєзнавців із різних куточків області і країни, за його результатами видруковано наукові матеріали пленарних і секційних засідань, які збагатили краєзнавчу літературу²⁰.

Наполегливо працював над індивідуальним дослідницьким проектом, пов'язаним із маловивченим іменем П.І. Холодного (1876–1930), його державницькою, педагогічною, науковою і мистецькою діяльністю, ввійшов до складу

¹⁷ Освіта, наука і культура на Поділлі: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2015. Т. 22. С. 556.

¹⁸ Професор Юрій Телячий: на злеті творчості: біобібліографічний покажчик. С. 11–12.

¹⁹ Юрій Телячий – український історик, освітянин-управлінець, громадський діяч: біобібліографічний покажчик. С. 20–21.

²⁰ Почесні краєзнавці України.: довідково-бібліографічне видання. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. С.161.

організаційного комітету з проведення Всеукраїнсько-го круглого столу «Петро Іванович Холодний (1876–1930 рр.): життя в ім'я України», що відбувся 2006 р. у стінах К-ПДУ за участі науковців Києва, Львова, Вінниці, Хмельницького, Кам'янця-Подільського. Під час цього форуму вчений організував виставку копій картин Пет-ра Холодного з власної колекції. Такі виставки згодом демонстрував у закладах вищої освіти, мистецьких, архівних установах Хмельницького та у Львівській галереї мистецтв. До конференції побачила світ збірка доповідей, присвячених життю і творчості П. І. Холодного. Згодом Юрій Телячий тричі (2012, 2014, 2019) відвідував могилу Петра Холодного на цвинтарі Волі у Варшаві, посипав її землею з рідного Переяслава. За 2001–2015 рр. він опублікував 173 наукові праці (в середньому по 11,5 щороку), більшість з яких присвячена історичним та сучасним постатям української освіти, науки і культури²¹.

Великим досягненням вченого стала підготовка і вихід у світ монографії «Українська літературно-мистецька інтелігенція в національно-культурному відродженні (1917–1921 рр.)» (2014) обсягом 48,75 авторських аркушів, за результатами якої успішно захистив докторську дисертацію і здобув науковий ступінь доктора історичних наук²². Він також видав поезії Микити Годованця (2008), методичні рекомендації з підготовки енциклопедії Хмельниччини (2016). У співавторстві опублікував монографії про шкільне будівництво в роки Української революції (2001), Хмельницький гуманітарно-педагогічний інститут (2001), події Голодомору 1932–1933 рр. в Україні (2001), про педагогів-жертв сталінських репресій (2005) та відомого радянського діяча Володимира Затонського (2008), хроніку подій освітянського життя України в 1917-1920 рр. (2005), біографічні матеріали про державну і мистецьку діяльність П.І. Холодного (2006), життя Поділля в роки Другої світової війни (2007), вищу педагогічну освіту і науку на Хмельниччині (2010), науково-документальне видання про «Просвіти» Поділля в добу Дирек-

торії УНР (2016)²³. Ці незаперечні досягнення ввели Юрія Васильовича до кола відомих вчених-істориків, які об'єктивно досліджували проблеми складного історичного шляху українського народу у ХХ ст. Його доповіді з цікавістю слухали учасники 33 міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференцій, симпозіумів, семінарів та читань, в яких він брав участь²⁴. Авторитет вченого неухильно зростає. Він створив свою наукову школу, 4 молодих дослідники виконали під його керівництвом і успішно захистили кандидатські дисертації. Сприяв атестації наукових кадрів – офіційно опонував одну докторську і три кандидатські дисертації.

Вчений своєю наполегливою працею увів до наукового обігу тисячі архівних джерел, відкрив та зробив надбанням широкого загалу біографічні матеріали визначних українських діячів, у першу чергу П. І. Холодного (на жаль, монографію про нього не встиг завершити), підтримав нові напрями історичних і біографічних досліджень, організував десятки виставок копій творів Петра Холодного в різних містах України і зарубіжжя, роз'яснюючи при цьому характер кожної картини митця. Він доклав зусиль до увічнення пам'яті першого ректора ХГПІ М. М. Дарманського. І не лише у своїх спогадах, а й появі на території вищу рукотворного пам'ятника, який щодня привітно зустрічає усіх працівників, студентів і гостей, нагадуючи про швидкоплинність земного життя і потребу цінувати кожен його мить, витрачаючи зусилля лише на корисні і суспільно значимі діяння.

Крім того, працював у складі редколегій авторитетних в області науково-періодичних видань, зокрема, «Краєзнавець Хмельниччини», «Хмельниччина. Дивокрай», «Хмельницькі краєзнавчі студії», «Духовні витоки Поділля», «Подільська старовина: вісник Державного архіву Хмельницької області», «Педагогічний дискурс», «Мистецька освіта» та ін., рецензував надіслані для друку матеріали, працював з авторами,магаючись довершеності їх текстів. 2014 року увійшов до складу спеціалізованої вченої ради,

²¹ Дунаєвецький вісник: громадсько-політичний тижневик. 2025. 26 червня. № 25. С. 5.

²² Телячий Ю. В. Участь української літературно-мистецької інтелігенції в національно-культурному відродженні (1917-1921 рр.): автореф. дис. ... докт. іст. наук / 07.00.01 – історія України; Чернівецький національний університет імені Юрій Федьковича. Чернівці, 2015.36 с.

²³ Професор Юрій Телячий: на злеті творчості: біобібліографічний покажчик. С.15-16.

²⁴ Юрій Телячий – український історик, освітянин-управлінець, громадський діяч: біобібліографічний покажчик. С. 39-64.

відкритої в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії²⁵.

Як громадянин і патріот-інтелігент, Ю.В. Телячий підтримав мільйонний Український Майдан, велике бажання його учасників жити без «понятій», кумівства, телефонного права, проїнявся щемлячим болем за долю нашої країни-матері, коли дізнався про Небесну сотню, російську анексію Криму і агресію на Сході. Переживаючи за вільні українські простори, територіальну цілісність держави, її відважних захисників, він написав вірша «України солдати», провідною ідеєю якого є повернення воїнів з війни додому живими. Поетичні рядки сподобалися багатьом, хто їх читав. А заслужений артист України О. І. Доровеев поклав їх на музику. Уперше твір пролунав взимку 2015 р. у виконанні студентського хорового колективу «Співуче джерело» ХГПА під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України І. І. Цмура. Сьогодні цей музичний твір співають у багатьох регіонах, а також підрозділах Збройних Сил України²⁶.

Київський період управлінської і науково-педагогічної діяльності (2016-2022 рр.)

У квітні 2016 р. Ю. В. Телячий переміг у конкурсі на заміщення вакантної посади начальника управління контролю за діяльністю вищих навчальних закладів Державної інспекції навчальних закладів України і переїхав до столиці. З червня 2018 р. призначений на посаду директора департаменту контролю у сфері вищої, фахової передвищої освіти і освіти дорослих Державної служби якості освіти України. Нові обов'язки освоїв швидко і якісно. Під керівництвом свого шефа Голови Служби Руслана Васильовича Гурака докладав значних особистих зусиль для забезпечення якості надання освітніх послуг здобувачам вищої освіти, організував і координував заходи державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів вищої, фахової передвищої, післядипломної освіти, очолив комісії Служби в різних регіонах України, чим сприяв підвищенню в них якості освітньої, методичної та наукової роботи. Очолював комісії Служби в мистецьких закладах вищої освіти, що сприяло

вдосконаленню в них освітньої, методичної і наукової роботи, організував вивчення важливих питань розвитку освітянської сфери, освіти дорослих, щорічні моніторинги вступної кампанії, стану дотримання законодавства щодо викладання державною мовою, виконання планів студентами-іноземцями та особами без громадянства тощо²⁷.

Як управлінець і науковець, займався підвищенням кваліфікації, набуттям нових необхідних знань у сферах державної служби, законодавства, публічного управління та адміністрування, у різних формах: брав участь у тренінгах, семінарах, форумах, курсах, які відбуваються на різних платформах – Міністерства освіти і науки України, Державної служби якості освіти України, Компанії «ДТЕК», Національній академії педагогічних наук України, Національній академії державного управління при Президентові України, пройшов закордонне стажування у Гданській вищій школі гуманістичній (Польща). 2017 року Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти увів Ю.В.Телячого до складу робочої групи з підготовки проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України „Про вищу освіту», що засвідчило його авторитет в освітянських колах країни. Крім того, увійшов до складу робочої групи з розроблення проєкту Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021–2031 рр.²⁸.

В умовах непередбачуваної пандемії коронавірусної інфекції «Covid-19», очолюваний Юрієм Васильовичем департамент вже в березні 1920 р. оперативно підготував методичні рекомендації з підвищення ефективності управлінської діяльності в новій ситуації та надання здобувачам вищої освіти якісних освітніх послуг, періодично здійснював анкетне опитування студентів, батьків, науково-педагогічних працівників щодо стану впровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес із відповідним аналізом і розробкою методичних рекомендацій тощо. Усе це вимагало великих зусиль, однак дало потрібний результат – у Державній службі якості освіти України мали повне розуміння того, що відбувається у вишах, як виконуються зазначені методичні рекомендації. Оцінюючи

²⁵ Освіта, наука і культура на Поділлі: збірник наукових праць. Т. 22. С. 553–554.

²⁶ Духовні витоки Поділля: Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія в історії краю (до 100-річчя заснування закладу): матеріали XI всеукр. наук.-практ. конф.9 Хмельницький, 20 травня 2021 р.). Хмельницький: ХГПА, 2021. С. 166.

²⁷ Там само. С. 166–167.

²⁸ режим доступу: [html//kno.rada.gov.ua/neus/main_neus/75114](http://kno.rada.gov.ua/neus/main_neus/75114) (звернення: 24.05.2025).

ефективну управлінську діяльність, спрямовану на підвищення якості освітньої галузі, Голова Державної служби якості освіти встановив Ю.В.Телячому вищий 5-й ранг державного службовця²⁹.

Крім управлінської роботи, мав часткову викладацьку практику в Національному педагогічному університеті імені М. Драгоманова, де працював професором-сумісником на кафедрі історії та філософії історії факультету філософської освіти і науки. У 2017–2021 рр. підготував і опублікував 38 наукових праць, що було найбільшим досягненням серед його колег-драгоманівців. Під керівництвом вченого виконано і успішно захищено дві кандидатські дисертації. Офіційно опонував дві роботи, подані на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Взяв участь у майже 20 міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях³⁰. «Ті, хто співпрацював з Юрієм Васильовичем, щиро дивувалися, де він бере стільки сил і енергії для того, щоб постійно підтверджувати свою високу науковість, не полишаючи основних посадових обов'язків.

Визнанням великого наукового авторитету вченого стало залучення його до складу двох столичних спеціалізованих вчених рад по захисту докторських дисертацій у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка і Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова. Тут він зарекомендував себе як зрілий професіонал-історик, який добре розбирався у складних проблемах, які стали предметом дисертаційних досліджень. Його запитання відзначалися коректністю і змістовністю, а виступи конструктивністю, розкривали бачення досягнень і окремих недоліків дисертантів³¹.

Хмельничани не забували свого талановитого земляка, який органічно вписався в столичну еліту, цінували його внесок в дослідження історії краю. Тому, за згодою, розпорядженням голови Хмельницької обласної державної адміністрації від 4 квітня 1917 р. Юрія Васильовича увели до складу обласної науково-редакційної групи з підготовки матеріалів в рамках всеукраїнського науково-просвітницького, історико-краєзнавчого проекту «Місця пам'яті Української революції 1917–1921 років»³².

Науковий доробок Юрія Телячого

²⁹ Професор Юрій Телячий: на злеті творчості: біобібліографічний покажчик. С. 17.

³⁰ Дунаєвецький вісник.:2025. 26 червня. № 25(12347). С. 5.

³¹ Там само.

³² Професор Юрій Телячий: на злеті творчості: біобібліографічний покажчик. С. 18.

Його добре знали на столичних пагорбах як активного громадського діяча, зокрема, керівника осередку вихідців з Дунаєвеччини, які були членами «Земляцтва Хмельниччини». 2017 року ввійшов до складу Президії Національної спілки краєзнавців України, відзначався конструктивністю при вирішенні низки актуальних питань краєзнавчого руху, підтримував зв'язки з краєзнавцями Хмельниччини. Брав постійну участь у різноманітних міжнародних, всеукраїнських і регіональних проєктах наукового, культурного та освітнього характеру. З цією метою упродовж 2017–2020 рр. відвідував Індію, Чехію, Норвегію, Молдову, Грузію, Польщу, Литву, різні регіони України. Проводив широку просвітницьку роботу зі студентами, громадськістю столиці інших міст, виступав по радіо, телебаченню, давав інтерв'ю засобам масової інформації з актуальних питань вищої освіти, історії, культури, краєзнавства³³.

Перспективи подальшої діяльності вченого-управлінця були чималими, однак все частіше нагадувала про себе серйозна травма хребта, отримана ще в Хмельницькому. Тому роботу, до якої звик і яку полюбив, довелося залишити, подякувавши усьому колективу за постійну підтримку і розуміння вимушеності непростого для директора департаменту кроку.

У 2021-на початку 2022 рр., на запрошення ректора Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, працював першим проректором з науково-педагогічної роботи НАККіМ та професором кафедри арт-менеджменту та івент-технологій Інституту практичної культурології та артменеджменту, структурного підрозділу цього вишу. За короткий час зумів провести надзвичайно вдалу підготовчу роботу із акредитації більше десяти освітніх програм, які реалізуються в цьому виші. Провів підготовчі заходи щодо реєстрації періодичного наукового видання з історії української культури, підібрав високпрофесійну редакційну колегію. Авторитет вченого, який мав великий досвід управлінської роботи у виші, неухильно зростав. Його ввели в резерв на посаду керівника академії, відчуваючи, що відданість роботі і управлінський потенціал дадуть змогу значно підвищити рейтинг закладу³⁴. Однак, на подальшу долю Ю.В. Телячого

несподівано вплинув підлий збройний напад Росії на суверенну Україну, який він не сприйняв ні розумом, ні серцем.

Другий Хмельницький період науково-педагогічної діяльності (2022-2025 рр.)

З початком повномасштабної російсько-української війни академія працювала в дистанційному режимі. Тож вчений повернувся до Хмельницького, своєї сім'ї, відразу вступив у ряди місцевої територіальної оборони, яка об'єднала сотні патріотів, людей, які мали військовий досвід. Його одяг на час війни змінився на постійний військово-захисний, що свідчило про самообілізацію і життя за законами воєнного стану. Щедро підтримував волонтерський загаль, активно допомагав українським воїнам на фронті, ініціював і реалізовував десятки потрібних захисникам проєктів. Він був у складі керівного ядра, яке планувало різні заходи волонтерів-патріотів, дбало про налагодження прямих контактів із земляками, які пішли на фронт захищати велику українську родину, задоволення їх матеріальних і духовних потреб.

І коли керівник академії запропонував своєму першому проректору повернутися до столиці і відновити виконання службових обов'язків на робочому місці, Юрій Васильович прийняв рішення в екстремальних умовах, викликаних війною Росії проти України, залишитися в Хмельницькому, в сім'ї та поближче до батьків-людей поважного віку, які також потребували його постійної підтримки. Тому подав у відставку, тим більше, що його великий попередній вищівський досвід і тут виявився запитаним.

Доля не відпускала його з улюбленої сфери вищої освіти. 2 червня 2022 р. власник Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту призначив його на час декретної відпустки керівниці закладу виконуючим обов'язки ректора, згодом – ще й президентом цього вишу³⁵.

Робота на новій посаді розпочалася з ознайомлення з характером і структурою вишу, трудовим колективом, його традиціями, студентським складом, невирішеними проблемами. Важливо було з'ясувати матеріальну базу, забезпеченість фінансами, надходженням коштів у минулий

³³ На службі української науки і краєзнавства: біобібліографічний довідник. Хмельницький, 2023. Вип. I. С. 214.

³⁴ Професор Юрій Телячий: на злеті творчості: біобібліографічний покажчик. С. 19.

³⁵ Там само. С. 20.

період, адже заклад не мав державного замовлення, тож фактично існував за рахунок коштів, що надходили від студентського контингенту. Проведений аналіз усіх сторін життєдіяльності, переліку освітніх програм і спеціальностей, за якими готували фахівців, а також складу кафедр, досягнень допоміг новому керівникові скласти власний погляд на тодішній стан інституту і задуматися над потребою корекції тих чи інших складових і перспективою розвитку. А ще постало питання про формування керівної команди, без чого не можна було реалізувати в близькій чи далекій перспективі задумане. Часу було обмаль, адже до початку вступної кампанії часу майже не залишалося. А продумати і вирішити треба було чимало питань, щоб виш не втратив свого попереднього рейтингу (було побоювання, що через інтенсивний виїзд українців за кордон, кількість заяв на вступ може значно зменшитися, що повернеться негативним результатом для закладу). Тож треба було негайно братися за активну профорієнтаційну роботу в Хмельницькій та сусідній областях.

Ю.В. Телячий з'ясував, що в ХКТЕІ підготовка фахівців рівня бакалавр за 6 освітніми програмами (загальний ліцензований обсяг підготовки становив 350 осіб за денною і заочною формами навчання), а магістра – за двома (185 здобувачів). Першорядною проблемою стало організоване і якісне проведення випускної атестації бакалаврів. Тут керівникові в пригоді став його великий досвід на попередніх посадах. Все відбулося відповідно до чинної нормативно-правової бази, і 119 випускників бакалаврського рівня отримали дипломи про вищу освіту. Згодом інститут дав путівки у життя 33 випускникам рівня магістр. Тобто, загальна кількість випускників 2022 р. 152 фахівці³⁶. Це було першим серйозним успіхом в.о. ректора та його молоді команди.

Наступним кроком стала вступна кампанія, якій керівник приділяв багато уваги. Завдяки добре налагодженій профорієнтаційній діяльності науково-педагогічного складу, чіткій ро-

боті приймальної комісії і керівництва факультетів зарахування молоді на навчання відбулося практично до прогнозованих показників. Станом на 30 грудня 2022 р. у виші здобували вищу освіту 789 студентів. Їх навчали 8 докторів наук, професорів, 23 кандидати наук, з яких 15 мали вчене звання доцент, 9 асистентів. Усі вони працювали на 5 кафедрах³⁷. Наведені показники засвідчили, що заклад, який очолив Ю.В.Телячий, не належав до найбільших у області. Для розвитку цього вишу треба було докласти величезних персональних і колективних зусиль, до чого в.о. ректора був готовий і морально, і професійно.

Його сміливі і амбітні плани, про які відкрито та неодноразово повідомляв на засіданнях вченої ради інституту, були підтримані і почали реалізовуватися в ході навчального процесу. Усі розуміли: працювати доведеться набагато більше, ніж раніше, щоб вивести виш на вищий рівень в місті, області та державі загалом, зробити його більш відомим. Одним з новаторських кроків у цьому напрямку стало відкриття у березні 2023 р. інститутського Музею Захисників України³⁸, який став першим такого роду в нашій країні. Кошти на його облаштування виділило керівництво Хмельницької облспоживспілки, а багато експозиційних матеріалів були доставлені із зони бойових дій особисто Юрієм Васильовичем і його побратимами-волонтерами (під час візитів до українських бійців потрапляв під ворожі артилерійські обстріли, а одного разу ледь не загинув у ДТП). Музей став місцем паломництва не лише для дорослих і школярів обласного центру. Його відвідують вихідці з інших міст і районів. Військово-патріотичному вихованню студентської молоді добре прислужився відкритий з ініціативи керівника сучасний лазерний інтерактивний тир, який профінансував власник інституту. Запрацював пункт незламності. А 21 квітня 2023 р. з ініціативи керівника вишу висаджено Алею незламних героїв³⁹. Зазначені новації, як і потужний внесок колективу і студентського загалу у волонтерську допомогу українським воїнам, швидко зробили виш лідером

³⁶ Звіт в.о. ректора, доктора історичних наук, професора Телячого Юрія Васильовича за 2022 рік / Укркоопспілка; Хмельницька облспоживспілка; Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут. Хмельницький, 2023. (Рукопис). С. 7.

³⁷ Там само. С. 17–18.

³⁸ Звіт президента ХКТЕІ, в.о. ректора ХКТЕІ, доктора історичних наук, професора Телячого Юрія Васильовича за 2023 рік / Укркоопспілка; Хмельницька облспоживспілка; Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут. Хмельницький, 2024. (Рукопис). С. 60.

³⁹ Там само. С. 58.

на Хмельниччині. Не випадково тільки 2023 року ХКТЕІ отримав 20 усіляких відзнак за його великий внесок у справу захисту країни, проведення різноманітних гучних заходів в ім'я України⁴⁰.

Наприкінці 2023 р. керівник вишу доповідав колективу про якісні зрушення, які сталися в житті вишу. Так, за зовсім невеликий проміжок часу було відкрито дві освітні програми спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» за освітнім рівнем бакалавр, започатковано аспірантуру зі спеціальності 075 «Маркетинг». Акредитовано освітньо-професійну програму «Право» спеціальності 081 Право. На 45 збільшилася чисельність студентів, зарахованих на I курс бакалаврату в 2023 р. До 10 збільшилася кількість докторів наук. Захищено дві дисертації на здобуття наукового ступеня доктор філософії. Опубліковано 200 праць, зокрема одну персональну і 5 колективних монографій, а також 45 фахових статей і 17 праць, що індексуються в міжнародних наукометричних базах Skopus і Web of Science⁴¹. Словом, виш почав підніматися завдяки більш активній діяльності, спроектованій Ю.В. Телячим. Сам керівник опублікував упродовж двох з половиною років більше двох десятків своїх праць, належно поцінованих науковою спільнотою. Не випадково 2024 року Українська академія історичних наук, оцінюючи внесок вченого в розвиток історичної науки упродовж чверть століття, обрала його до свого складу як дійсного члена (академіка)⁴².

На Хмельниччині активно заговорили про ХКТЕІ як базу проведення потужних всеукраїнських науково-практичних конференцій. Це була ще одна реалізована ідея Юрія Васильовича. З його ініціативи тут відбулася низка подібних форумів, зокрема, «Хмельниччини в умовах війни росії проти України» (2023, 2024, 2025); «Студентство України в умовах війни росії проти України» (2024); «Волонтерський рух в Україні в умовах російсько-української війни» (2024, 2025), XVI Подільська наукова історико-краєзнавча конференцій (2023), «Перші краєзнавчі

читання в пам'ять професора Лева Баженова» (2023), «Суспільні трансформації в умовах війни росії проти України» (2024), «Актуальні проблеми сьогодення у сфері фінансів, обліку та аудиту» (2024), «Трансформаційні процеси в економіці: від конкуренції до кооперації» (2024) та ін.⁴³. До них було залучено багато відомих вчених, а також представників студентської молоді. За їх результатами опубліковано об'ємні збірки конференційних матеріалів, які поширили нові наукові результати в Україні. Під час цих форумів проводилися благодійні аукціони, які сприяли збору коштів для воїнів. До переліку фахових видань включено науковий журнал «Трансформаційна економіка», заснований ХКТЕІ за галуззю «Економічна науки»⁴⁴. Тож наукове життя вишу значно активізувалося, що давало йому перспективу вийти на стабільно вищий рівень.

Керівник інституту продовжував брати велику участь у громадській роботі. У жовтні 2022 р. делегати чергової звітно-виборної конференції Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України на пропозицію діючого голови, важкохворого професора Лева Баженова обрали Юрія Васильовича своїм очільником. Ця ділянка роботи забирала багато часу, потрібного для вдосконалення закладу вищої освіти, однак відмовлятися від неї не наважувався: утворив нову керівну команду, періодично проводив засідання президії і пленумів, виносив на загальне обговорення питання, які накопичилися упродовж років. Він поставив завдання перетворити цю структуру в одну із найбільш діяльних в Україні. З часом з'явилися доволі позитивні результати, які засвідчили про вмиле керівництво обласною організацією НСКУ. Як член Президії Спілки періодично бував у столиці на її засіданнях, де час від часу доповідав про роботу краєзнавців Хмельниччини, виконання ними статутних вимог. Оцінки колег були досить схвальними і засвідчували, що цей досвід роботи варто поширювати й на інші організації. Зокрема, йшлося, про випуск періодичного науково-краєзнавчого збірника «Краєзнавець

⁴⁰ Там само. С. 87–88.

⁴¹ Звіт президента ХКТЕІ, в.о. ректора ХКТЕІ, доктора історичних наук, професора Телячого Юрія Васильовича за 2023 рік / Укркоопспілка; Хмельницька облспоживспілка; Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут. Хмельницький, 2024. (Рукопис). С. 35.

⁴² Дунаєвецький вісник. 2025. 3 липня. №26 (12348). С. 5.

⁴³ Професор Юрій Телячий: на злеті творчості: біобібліографічний покажчик. С. 23.

⁴⁴ Звіт президента ХКТЕІ, в.о. ректора ХКТЕІ, доктора історичних наук, професора Телячого Юрія Васильовича за 2023 рік. (Рукопис). С. 41.

Хмельниччини» обсягом понад 20 умовних друкованих аркушів. За час роботи Ю.В. Телячого вдалося опублікувати 6 випусків, кожен з яких ніс краєзнавцям нову інформацію про проведені організаційні заходи та прийняті офіційні матеріали, подавав хроніку краєзнавчого руху, узагальнював матеріали з життя найбільш потужних місцевих територіальних осередків, уміщував наукові статті, рецензії й огляди краєзнавчих видань, нові надходження до обласної наукової бібліотеки, розповідав про ювілярів і тих, хто останнім часом пішов з життя. Вихід у світ цих видань щоразу було важливою подією, яку радо сприймали як досвідчені краєзнавці, так і учителі, студенти, школярі. Опубліковані матеріали широко використовуються у вишівському і шкільному краєзнавстві як джерела з поглиблення знань з історії населених пунктів, рідного краю, різних постатей та орієнтири для вдосконалення краєзнавчої роботи⁴⁵.

Важливе значення для згуртування краєзнавців області мали десятки всеукраїнських науково-практичних конференцій, проведених з ініціативи Ю.В. Телячого. Новим напрямком роботи дослідників стало сучасне висвітлення історії міст і сіл Хмельниччини як передумови підготовки до другого, повністю відмінного після радянської доби однойменного видання, яке заплановано на дещо віддалену перспективу.

Новий очільник був дуже уважний до подій внутрішпільчанського життя, пропонував керівним органам відзначати найбільш активних краєзнавців у зв'язку з їхніми ювілейними подіями. Тож десятки науковців-краєзнавців, авторів і громадських активістів отримали відзнаки ХОО НСКУ: подяки, грамоти, почесні грамоти, звання «Почесний краєзнавець Хмельниччини», медаль Л.В. Баженова. Лідерів краєзнавчого руху представляли до відзнак НСКУ. Їх нагороджували подяками, грамотами, почесними грамотами, званням «Почесний краєзнавець України», іменними преміями, окремих висунули на стипендію Пре-

зидента України. Люди були вдячні за таку увагу, намагалися працювати ще краще, досягати більших висот. Така практика була повчальною для молодих краєзнавців, чисельність яких в обласній організації НСКУ поступово зростала. Це дало змогу утворити нові спільчанські осередки⁴⁶.

Велика і ефективна праця Юрія Васильовича не залишилася без належної оцінки владних і громадських структур. За чверть століття надзвичайно активної і різносторонньої діяльності його заслужено нагороджено різними почесними державними та заохочувальними нагородами, якими він по праву пишався, щоправда, не переоцінюючи себе як діяча у сфері освіти, науки, громадського життя.

За значний особистий внесок у державне будівництво, культурно-освітній розвиток України, вагомі здобутки та високий професіоналізм Указом Президента України № 335/200 від 21 серпня 2020 р. Ю.В.Телячому присвоєне почесне звання «Заслужений працівник культури України». За сумлінну працю, розвиток освіти і науки, а також популяризацію історико-краєзнавчих досліджень Ю. В. Телячий удостоєний звання «Почесний краєзнавець України»; нагороджений нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України» та «За наукові досягнення»; Андріївською медаллю Державної прикордонної служби України «За віру та вірність»; медаллю «Euroa virtutibus unita» Міжнародної асоціації почесних докторів, професорів та сенаторів, благодійників з Німеччини, Австрії, Польщі та Швейцарії; медаллю М. М. Дарманського «За наполегливість в науці»; нагрудним знаком Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова «За наукові досягнення»; ювілейними медалями до 90-річчя створення Дунаєвського району; Академії державної пенітенціарної служби України, Національної спілки краєзнавців України; орденами «Володимир Мономах» і «Григорій Сковорода» Переяславського державного педагогічного

⁴⁵ Див.: Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. збірник / Редкол.: Ю.В.Телячий (голова) та ін. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2022. Вип.14. 224 с.; Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. збірник / Редкол.: Ю.В.Телячий (голова) та ін. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2023. Вип.15. 236 с.; Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. збірник. / Редкол.: Ю.В.Телячий (голова) та ін.. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2023. Вип. 16. 317 с.; Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. збірник / Редкол.: Ю.В. Телячий (голова) та ін. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2024. Вип.17: на пошану голови Національної спілки краєзнавців України професора Олександра Реєнта. 320 с.; Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. збірник / Редкол.: Ю.В.Телячий (голова) та ін. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2024. Вип.18: на пошану професора Віктора Степановича Прокопчука. 274 с.; Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. збірник / Редкол.: Ю.В. Телячий (голова) та ін. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2024. Вип. 19. 259 с.

⁴⁶ Завальнюк О.М., Прокопчук В.С. Академік Ю.В. Телячий (1970–2025)... С. 25.

університету імені Григорія Сковороди, церковним орденом «Святий Юрій», а також багатьма грамотами: Міністерства освіти і науки України, Хмельницької обласної ради, Управління Служби безпеки України в Хмельницькій області, Управління освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації, Правління Національної спілки краєзнавців України, Хмельницької обласної та міської організацій Національної спілки краєзнавців України, Державного архіву Хмельницької області, Президії Національної Академії педагогічних наук України, Президії Українського фонду культури в Хмельницькій області, Всеукраїнської асоціації В. О. Сухомлинського, Дунаєвських районних ради та державної адміністрації, Дунаєвського районного відділу освіти, Хмельницького обласного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, Хмельницького обласного відділення педагогічного товариства України, Управління юстиції в м. Хмельницькому, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії⁴⁷.

Він лауреат трьох обласних премій: імені Костя Широцького (в галузі мистецтвознавства, фольклору й етнографії), імені Миколи Дарманського (в галузі освіти і науки, номінація «Кращий науковець»), імені Дмитра Прилюка (в галузі журналістики, за кращу публіцистичну роботу). Під час широкомасштабної війни Юрія Васильовича нагороджено низкою військових відзнак за невтомну підтримку підрозділів Сил Оборони України, організацію потужного волонтерства в ХКТЕІ. 16 травня 2024 р. командир військової частини А 4052 підполковник А. Скакун нагородив колектив інституту на чолі з його президентом почесною відзнакою «Воїн добра»⁴⁸.

Звістка про загибель Ю.В. Телячого сильно потрясла усіх, хто його знав, шанував і любив як унікальну людину, перспективного вченого й керівника. Важко було повірити в трагічний фінал повної сил і енергії зрілої, талановитої людини. Попрощатися до с. Олешки Хмельницького району, де в останні роки він мешкав, прибули більше тисячі освітян, науковців, краєзнавців, колег, однокурсників, студентів, земляків. У всіх було відчуття величезної втрати, розуміння непоправності цієї трагічної події.

Олеся Мисик, яка працювала поруч з Юрієм Васильовичем у гуманітарно-педагогічній академії, залишила про нього теплий спогад, який швидко розійшовся в соціальних мережах: «Він був чудовою людиною, науковцем, педагогом, багато докладав зусиль для того, щоб створювати умови для розвитку якісної освіти у нашому закладі, прагнув до розвитку закладу, відкривали нові спеціальності. Він був неймовірно відданою своєму покликанню людиною. Його вміння та харизма об'єднували людей навколо спільної мети, надихала колег і студентів. ...завжди знаходив час для кожного, вмів вислухати і підтримати, часто пропонував нестандартні, але ефективні рішення. Особисто для мене він був чудовим моїм безпосереднім керівником, завжди ефективно працювали саме на розвиток якості освітнього процесу, щоб наша академія процвітала і була знана не тільки в межах області, але й по всій Україні»⁴⁹. Колектив та студентство ХКТЕІ, вражені втратою свого керівника, звернулися до громадськості із великим душевним болем, заявивши, що у їхній вдячній пам'яті Ю.В.Телячий «назавжди залишиться мудрим керівником і наставником, щирим патріотом України, справжнім волонтером, людиною, яку поважали за високий професіоналізм, працелюбність, чесність, принциповість, далекоглядність»⁵⁰.

Керівництво НСКУ відзначило, що вчений, «очоливши Хмельницьку обласну організацію Національної спілки краєзнавців України, ... енергійно продовжував справу своїх попередників, успішно розвиваючи краєзнавство Хмельниччини, натхненно впроваджуючи актуальні ініціативи в історичному, освітянському краєзнавстві. Він мріяв розробити нову «Програму розвитку краєзнавства в Хмельницькій області», ... реалізовувати різноманітні проекти наукового, культурного, освітянського характеру регіонального та всеукраїнського рівнів. Він був і назавжди залишиться в історії краєзнавства і України, як приклад високого відданого служіння справі, людям і Батьківщині»⁵¹. Президії обласної і міської організацій НСКУ з болем заявили: «У нашій пам'яті Юрій Телячий назавжди залишиться мудрим керівником і наставником,

⁴⁷ Енциклопедія освіти Хмельниччини. С.374; режим доступу: www//xktei.km.ua (звернення 24.05.2025).

⁴⁸ Режим доступу: www//xktei.km.ua (звернення 24.05.2025); Почесні краєзнавці. С. 162.

⁴⁹ Режим доступу: www//xktei.km.ua (звернення 24.05.2025).

⁵⁰ Режим доступу: www//xktes.km.ua (звернення 24.05.2025).

⁵¹ *Ресніт О., Маньковська Р., Бажан О., Архипова С.* Вказана праця. С. 232.

щирим патріотом України, справжнім волонтером, Людиною, яку поважали за високий професіоналізм, працелюбність, чесність, принциповість»⁵².

Чимало шанувальників особистості, високих людських і професійних якостей Юрія Васильовича не забувають про нього, відвідують могилу. 13 червня, напередодні 55-річчя від дня народження вченого, його побратими і соратники провели круглий стіл, присвячений цій події, поділилися теплими спогадами про нього, відзначали досягнення і зупинені смертю реалізацію планів на майбутнє. Разом із власником ХКТЕІ, друзі і товариші Ю.В.Телячого зініціювали відкриття на його честь нетипової меморіальної дошки на фасаді будинку Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, де в останні роки життя працював керівник і назавжди запам'ятався своєю унікальністю, світлим образом, яскравим прикладом для наслідування у різних сферах.

Присутні вшанували пам'ять людини, яка присвятила своє життя служінню освіті й людям, хвилиною мовчання. На початку зібрання до учасників круглого столу звернулися ректор Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, член НСКУ Андрій Матвеев та голова Хмельницької обласної спілки споживчих товариств Віктор Філіпчук.

Своїми спогадами про Юрія Телячого поділилися його колеги, друзі, земляки, військові побратими, які відчували його потужну волонтерську підтримку. До спогадів про вченого, управлінця, педагога, краєзнавця, вмілого організатора освіти долучилися його колишні колеги з Державної служби якості освіти України, Національної спілки краєзнавців України. Зокрема, до присутніх через відеозв'язок звернулася заступник голови НСКУ Р. Маньковська, яка відзначила заслуги Юрія Телячого як краєзнавчого діяча.

На зібранні були присутні батьки та дружина Юрія Телячого, яким виконувач обов'язків голови Хмельницької обласної організації НСКУ В. Адамський за дорученням голови НСКУ, доктора історичних наук, професора О. Реєнта вручив відзнаку лауреата Премії імені академіка Петра Тронька. Вона присуджена Юрію Телячому посмертно.

3 жовтня 2025 р. у Хмельницькому кооперативному торговельно-економічному інституті

відбулося відкриття меморіальної дошки у пам'ять доктора історичних наук, професора, президента Інституту, голови Хмельницької обласної організації НСКУ Юрія Телячого.

Меморіальна дошка Юрію Телячому

Пріоритетами його адміністративної, науково-педагогічної, культурно-просвітницької, краєзнавчої і громадської роботи були безумовне дотримання принципів патріотичності, професійності, універсалізму, державницького підходу. Різномічна діяльність Ю.В. Телячого була спрямована переважно на вивчення та розбудову системи національної освіти як важливої складової сучасного державотворчого процесу в Україні.

Його величезний потенціал, не до кінця пізнані грані таланту вченого, в активі якого майже 300 наукових і науково-популярних праць, заслужують на довгу, незабутню пам'ять і наслідування вдячними нащадками. У цьому може добре прислужитися кімната-музей, присвячена Юрію Васильовичу, створення якої мав би ініціювати вдячний колектив ХКТЕІ.

Отож, життєвий і професійний шлях Ю.В.Телячого, відомого українського вченого, патріота, талановитого керівника вишу, волонтера і визнаного громадського діяча, сповнений його найкращих гуманних характеристик, високих наукових, освітніх, управлінських досягнень, які продемонстрували найкращі особистісні, професійні, наукові, людські та лідерські якості, став яскравим прикладом вірного служіння великій і малій Батьківщині, національній вищій освіті, майбутньому нашої країни. Він дотримувався принципу пріоритетності колективного, громадського, загальноукраїнського над своїми

⁵² Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. збірник / Редкол.: Ю.І.Блажевич (голова) та ін. Хмельницький, 2025. Вип. 47. С. 292.

особистим, постійно дбав про розвиток тієї сфери, якою опікувався. Любив людей, колег, які працювали поруч, розділяючи з ним чималу напруженість у роботі, вмів організовувати командну роботу. Пишався успіхами колективів і підрозділів, які очолював. Його наукова школа, науковий спадок, підготовлені вчені, а також атестація молодих докторів наук і докторів філософії нині реалізуються в багатьох важливих для країни справах. У громадській роботі був активним, пропонував різні корисні ідеї та проекти, знаходив час на їх реалізацію, а також підтримував доброзичливі, конструктивні стосунки з усіма. А очоливши обласну організацію НСКУ, доклав великих зусиль для росту чи-

сельності її членів, посилення активності президії, міських і районних осередків, проведення велелюдних всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференцій, згуртував доповідних і перспективних краєзнавців навколо очолюваного ним видання «Краєзнавець Хмельниччини», яке збільшувало популярність. Завжди підтримував висунення найбільш активних членів організації та ювілярів на отримання заслужених нагород, як обласних, так і всеукраїнських.

Життя і діяльність Юрія Васильовича заслуговують на популяризацію серед науковців, освітян, спілчан, пересічних громадян як приклад вірного служіння Україні.

Reference

1. Bazhenov, L., Prokopchuk, V., Telyachyy Yu. (2023). Telyachyy Yuriy Vasyl'ovych. *Na sluzhbi ukrayins'koyi nauky i krayeznavstva: biobibliohrafichnyy dovidnyk chleniv Khmel'nyts'koyi oblasnoyi orhanizatsiyi Natsional'noyi spilky krayeznavtsiv*, (I), 213-215. [in Ukrainian].
2. Danylenko, V. (2005). Telyachyy Yuriy Vasyl'ovych. *Kam"yanets'-Podil's'kyy derzhavnyy universytet v osobakh*, (2), 840-847. [in Ukrainian].
3. Danylenko, V. (2006). Telyachyy Yuriy Vasyl'ovych. *Khmel'nyts'ka humanitarno-pedahohichna akademiya v osobakh*, (I), 295-305. [in Ukrainian].
4. Zaval'nyuk, O. (2016). *Podil's'ki naukovtsi y osvityany: zvershennya v im"ya nezalezhnoyi Ukrayiny. Personal'nyy vymir. Kam"yanets'-Podil's'kyy: Aksioma*. [in Ukrainian].
5. Zaval'nyuk, O., Prokopchuk, V. (2025). Akademik Yu. V. Telyachyy (1970-2025): zhyttyevyy ta profesiynny shlyakh ukrayins'koho vchenoho-patriota, osvith'oho i hromads'koho diyacha. *Profesor Yuriy Telyachyy: na zleti tvorchosti: Biobibliohrafichnyy pokazhchik*, 3-28. [in Ukrainian].
6. Zaval'nyuk, O., Prokopchuk, V. (2010). Yuriy Vasyl'ovych Telyachyy. *Osvita, nauka i kul'tura na Podilli: zb. nauk. prats'*. (15), 319-326. [in Ukrainian].
7. Zaval'nyuk, O., Prokopchuk, V. (2015). Yuriy Vasyl'ovych Telyachyy: vchenyy, krayeznavets', osvithniy diyach (do 45-richchya vid dnya narodzhennya). *Osvita, nauka i kul'tura na Podilli: zb. nauk. prats'*. (22), 550-562. [in Ukrainian].
8. Zaval'nyuk, O., Prokopchuk, V. (2022). Yuriy Telyachyy – vypusknik Khmel'nyts'koho peduchyl'shcha, vidomyy vchenyy, pedahoh, hromads'kyy diyach. *Dukhovni vytoky Podillya: Khmel'nyts'ka humanitarno-pedahohichna akademiya v istoriyi krayu*. (155-171). [in Ukrainian].
9. Konet, I., Komarnits'kyy, O. (Comps.). (2009). Yuriy Vasyl'ovych Telyachyy. *Ukrayina naprykintsi XIX st. – u 30-kh rr. XX st. (naukova shkola): biobibliohrafichnyy pokazhchik*, 97-105. [in Ukrainian].
10. Prokopchuk, V. (2006). Telyachyy Yuriy Vasyl'ovych. *Dunayevchchyna v imenakh: biobibliohrafichnyy dovidnyk*, (I), 40-41. [in Ukrainian].
11. Prokopchuk, S. (2016). Yuriy Telyachyy: horyzonty zhyttya y diyal'nosti. *Misto Khmel'nyts'kyy v konteksti istoriyi Ukrayiny*. (415-420), Khmel'nyts'kyy. [in Ukrainian].